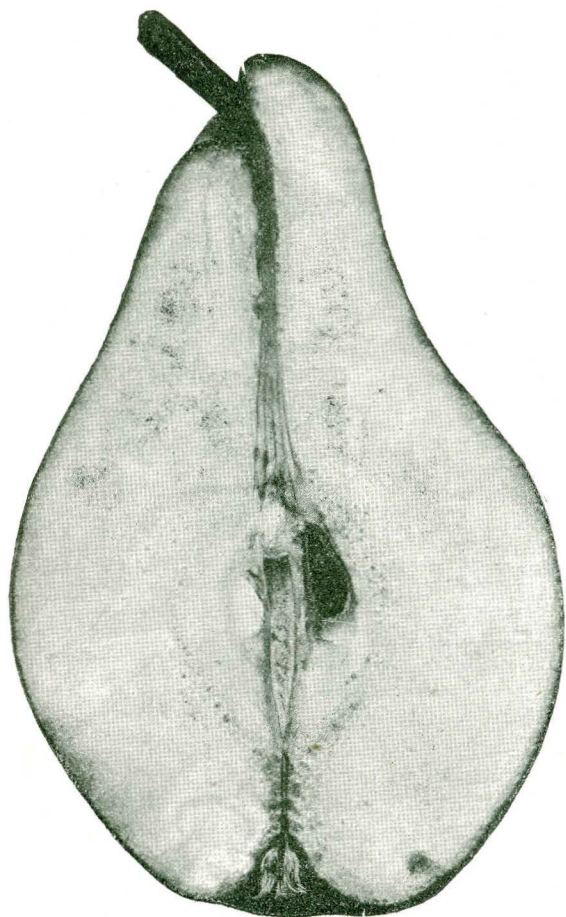

Jan Říha ČESKÉ OVOCE

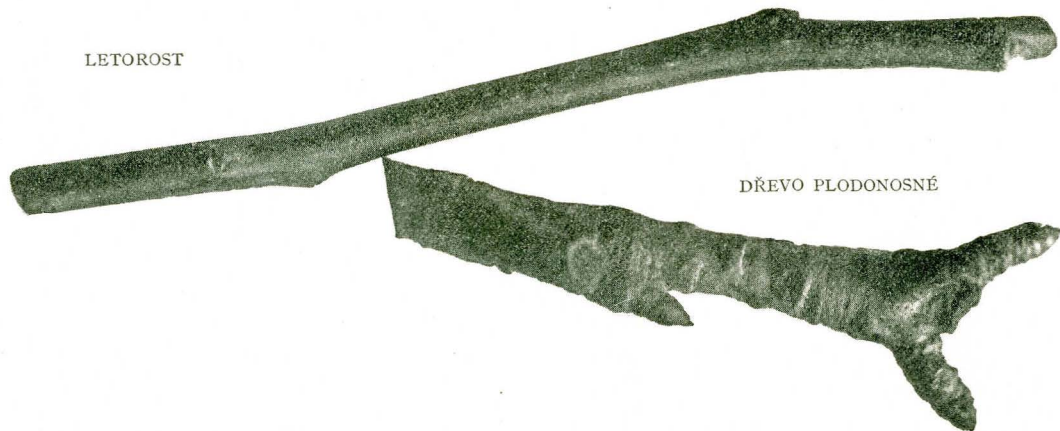
HRUŠKY

Čís. 7.

SOLANKA

ŘÍHA, Ján. České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

DŘEVO PLODONOSNÉ

SOLANKA

O jejím původu není známo nic určitějšího. Domovem jest asi okolí Solan v okrese libochovickém. Pan J. Hrnčíř, starosta obce Solan, napsal kdysi o ní, že jsou v tamějším okolí stromy staré přes 100 let a slýchal prý od otce, že když ji přivezli po prvé do Lovosic na loď, poznali „šifaři“ ihned, že jest to neznámá ušlechtilá hruška a poněvadž neměla jména, pojmenovali ji ihned podle obce, odkud po prvé přivezena byla „Solankou“. Jméno její se udrželo beze změny až donedávna, kdy také město Slané domáhá se její příslušnosti, nazývají ji Slánskou máslovkou. Dále praví zmíněný zpravodaj: Solanky prodáváme jen zelené na lodi i na dráhu a dostáváme (tehdy před lety) za ně 4 zlaté za měřici, kdežto za piksly 2 zlaté, za císařské koruny 2·50 zl., za máslovky, časlavky a krvavky jen 1·50 zl. Německý pomolog Mathieu píše o ní roku 1897 v „Pomologische Monatshefte“ a nazývá ji Solaner Birne. Solanka přichází každého roku ve velikém množství na berlínské trhy, které si ji osobují, při čemž nalézají hojně chtivých kupců. Jméno Solaner bylo později zkomoleno na Solander a Salander.

Pěstování její bylo donedávna obmezeno jen na krajinu od Slaného, podél Vltavy a Ohře k Třebenicům a Lovosicům, nyní dochází však všeobecného šíření, takže podle posledního šetření doporučují ji v 74 okresech k pěstování a není posud známa jen v oblasti rudohorské a Orlického pohoří. I v Německu dochází stále větší obliby a není dnes v sadech i poblíže Berlína již nijakou vzácností.

Na polohu nečiní zvláštních nároků a daří se i v polohách vyšších, před větry chráněných; spokojuje se s každou půdou, ve které se může hrušce dařiti, roste dobře, hojně plodí, avšak plody nenabývají nikdy té velikosti a líbezné chuti jako v naplaveninách, třeba vazkých, hlubokých, v jakých odedávna bují ve své domovině. Pozoruhodno jest též, že v půdách hubenějších nabývají plody tvaru poněkud jiného, bývají totiž ke kalichu baňatější se širokým temenem, kdežto v domovině převládá tvar ke kalichu hodně zašpičatělý.

Ve školce jest po krásném, velikém a sytě zeleném listě zdaleka patrna; roste rychle a pěkně kolmo vzhůru, tvoří ve dvou — třech letech vysazování schopné stromky. Vlastnost tato svádí k tomu, používatí jejího kmene k mezišlechtění slabě nebo křivě rostoucích druhů.

Nedaří se však každé odrůdě na Solance a jen druhy ve vzrůstu jí podobné, s letorosty silnými, řídkého dřeva, se jí dokonale přizpůsobují; naproti tomu druhy s letorosty slabými, tvrdého a hustého dřeva, bývají často udušeny od bujně rostoucího kmene. Na stálé místo vysázené stromky přerůstají obyčejně druhy jiné, vyvinující rychle mohutnou, širokou, kulovitou, hustě olistnělou korunu a hodí se co vysokokmen do veškerých polních i domácích

sadů; podél širokých silnic jak ku pěstování ve velkém pro obchod, tak i pro spotřebu místní; podél úzkých polních cest jest již méně vhodna pro svoji širokou korunu.

Na kdouli roste výborně a silně, nehodí se však pro nijaké umělé, zvláště menší tvary z té příčiny, že řez velice silných letorostů činí veliké obtíže. Tím lépe však roste jako obyčejný krsek, na kterémž se koná jen nejnnutnější řez podle potřeby.

Plodnost stromu v jakémkoliv přirozeném tvaru jest velice hojná, stálá, a začíná zcela záhy. Oproti mrazům jest velmi otužilý, ač někdy přece se stává, že ve školce zmrzají mladé, bujně rostoucí stromky.

Na jaře raší zeleně s lístky vespod lehce šedě ochmýřeny, načež vyvinuje dlouhé, silné letorosty, rovné, pod oky zcela slabě prohýbané, lysé, jen ke konci nepatrně ochmýřené, zelenavé, na slunci zahnědlé a řídce poseté nápadnými, vyvstalými, dlouhými tečkami. (Viz obraz v čele textu.)

Listy široce oválové jsou až 95 mm dlouhé, 65 mm široké, člunkovitě prohnuté, velmi silné, tmavě leskle zelené, po okraji nestejněměrně a zcela tupě pilovité, nepatrně vroubkované a také téměř celokrajné, na řapících 25—50 mm dlouhých, s palisty úzce kopinatými; příplodní listy bývají ještě větší a na delších řapících.

Oka jsou poměrně málo vyvinuta, malá, přilehlá, na plochých, ploše trojhranných patkách. Nejnápadnější jest dřevo dvouleté, které bývá velikými tečkami pokryto a tím velice rázovité.

Až posud netrpěl strom nikdy jakoukoliv plísní, teprve r. 1910 byly listy její poněkud poškozeny, plody však byly úplně čisté.

V čas květu skýtá strom nádherný vzhled, pokryt jsa tisíci polovelkými, asi 33 mm v průměru majícími květy ve velkých chomáčích.

Dospělé plody nabývají tvaru a velikosti znázorněné obrazem, ke kterémuž sloužily plody z plně nesoucího vysokokmene. Na krcích anebo na vysokokmenu v žírné půdě bývají větší, však stejného tvaru. Jak již podotknuto, jeví tento dosti patrné odchylky tím, že některé plody jsou ke kalichu baňatější, takže mohou státi na temeni, jiné jsou ke kalichu štíhlejší a zašpicatělé.

Otevřený, často i polozavřený kalich sestaven jest z řídkých listenů, u spodu se nedotýkajících, kožnatých, někde ve spodní části zdužnělých, barvy plodu, a nalézá se podle tvaru plodu buď v širší anebo menší mělké, hrbolaté jamce na rovném, někdy i šikmém temeni; vznikající zde plochá žebra táhnou se někdy přes celý plod, jindy asi v polou plodu zaničkají, takže bývá jen dále ke kalichu ploše zhranatělý.

Velice různá, zelená, ke konci rezavě zelená a tečkovaná stopka bývá nestejně dlouhá, rovná nebo prohnutá, obyčejně poněkud vtlačena se strany do zhrbolené špičky plodu a některým hrbolem jako přimáčkuta na stranu.

Jsou však také plody, jejichž stopka bývá delší a přechází jako kroužkovitě v plod, často jsouc přitlačena úplně do pravého úhlu na stranu.

Málo lesklá, sivě zelená a na slunci někdy slabě žíhaná i pruhovitě mdlé začervenalá slupka se stává s pokračující zralostí světle citronověžlutou a sem tam zeleně prokvétavou; slabá červeň se stává na slunci živější, jemné, světle rzivé v červeném zelenavé tečky, pokrývající hustě celý plod, stávají se nezřetelnými v zastíněném místě. Mimo to bývá poblíže kalicha rozstříknutá, drobounká, poblíže stopky i hustější rezavina, ne však vždy. Na některých plodech vyskytují se malé, ostře ohraničené rezavé skvrny.

Bělavá, zdánlivě zrnitá, hojně šťavnatá, jemná a plynná dužnina jest výborné, sladké, při tom lehce pikantně navinulé, aromatické chuti.

Úzce dutoosý, jemnou zrninou obklopený jaderník chová v polovelkých pouzdrech obyčejně málo vyvinutá temně hnědá jádra.

Trhá se obyčejně kolem 15. srpna, podle polohy dříve nebo později, a ihned se odváží na stanovená místa; snese sebe delší dopravu, neboť úplně dozrává teprve po 3—4 nedělích

a nabývá libé vůně, kteroužto vlastností se honositi nemůže žádná, současně zrající hruška. Nelze arci popříti, že plody na stromě ponechané do konce srpna jsou chutnější a sladší, ale pak již žloutnou a pro zasilání stávají se nezpůsobilými; má se tak díti jen pro místní potřebu. Z toho vysvítá, že Solanka jest obchodní a vývozní hruškou prvního řádu a lze si jen přát, aby byla co nejvíce šířena ve své domovině; pak by i na pražském trhu se stala též známou a oblíbenou, tak jako odedávna jest na trhu v Berlíně.

V cizí literatuře nenašel jsem až na uvedenou stať „Pomol. Monatshefte“ nic více, v české shledal jsem několik článků v časopisech hospodářských, podrobný popis a obraz v čísle 9.—10. ročníku 1893 časopisu „Českého ovocnictví“.

V seznamu Pomologického ústavu v Troji vedena jest pod číslem 578 s Bláhovou poznámkou: „Strom tvoří širokou korunu a jest plodný téměř každoročně. Uzrává koncem srpna a začátkem září; nejhlavnější cena této hrušky jest, že se drží takřka celý měsíc, aniž by hniličila“.

Plíseň se na ní posud nenašla. Není choulostivá vůči poloze, ale jde jí k duhu hluboká, třeba i vazká půda; ačkoliv dřevo není dostatečně tvrdé, vzdoruje přece mrazům.

